

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

Narůstání úsilí v útočné operaci

Narůstání úsilí v operacích bylo vždy jedním z nejdůležitějších činitelů k dosažení vítězství nad nepřítelem. Má zabezpečit nepřetržitost úkolu ve vysokém tempu a do velké hloubky, uchovat iniciativu v průběhu celé operace a úspěšně řešit všechny úkoly v jejím průběhu. Proto problém narůstání úsilí má významné místo v teorii a praxi operačního umění.

V operacích Velké vlastenecké války se dosahovalo narůstání úsilí hlavně zasazováním druhých sledů a záloh do sražení (boje), tj. nepřetržitým zvyšováním počtu bojujících vojsk, používáním velkého množství tanků a vytvářením absolutní převahy nad nepřítelem v silách a prostředcích na rozhodujících směrech. Vzhledem k tomu svazy plnily úkoly v operacích postupně, vojska měla ztráty a ztrácela schopnost k útoku rovněž postupně a proces narůstání se uskutečňoval metodicky.

Při průlomu nepřátelské obrany byly postupně zasazovány do boje druhé sledy pluků, divízií a sborů. K rozvinutí úspěchu byly zasazovány do sražení tankové (mechanizované) sbory a tankové armády druhého sledu operačních svazů. Jejich rozhodná činnost směřovala k dosažení značných operačně strategických cílů v poměrně krátké době. Jejich zasazení bylo ve své podstatě pokračováním postupného narůstání úsilí, započatého na taktickém stupni.

Narůstání úsilí v průběhu útočných operací se uskutečňovalo i manévrem vojsky z podřadných úseků na rozhodující směry, hromadným použitím letectva a palebnými údery dělostřelectva. Úloha těchto úderů, vzhledem k růstu bojových možností letectva a dělostřelectva v průběhu války, se neustále zvyšovala. Přesto hlavním způsobem zůstalo zasazení druhých sledů a záloh do sražení. Takové principy a způsoby narůstání úsilí odpovídaly úrovni rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu, charakteru bojové činnosti a ve svém souhrnu zabezpečovaly rozvíjení útoku do velké hloubky.

Nové zbraně a technika a jejich široké zavedení do výzbroje všech druhů ozbrojených sil zásadně změnily podstatu a obsah procesu narůstání úsilí a podmínky jeho uskutečňování. Nyní se tyto otázky řeší

na novém materiálním základě — na základě raketových jaderných zbraní v souladu se změnami způsoby vedení operací a organizací vojsk.

Z analýzy možných variant rozpoutání války agresorem vyplývá, že frontové ope-

race budou svým obsahem neobyčejně složitě. V průběhu války bude docházet k náhlým změnám situace a charakteru bojové činnosti. Operace budou mít velký prostorový rozmach, což vyvolá změny ve způsobech narůstání úsilí.

Narůstání úsilí v operacích zahájených s neomezeným použitím jaderných zbraní

a ostatních prostředků hromadného ničení dosáhneme především hromadnými jadernými a chemickými údery. To umožní dosáhnout rozhodného ničení uskupení nepřítele ne postupně do hloubky a časově, ale současně. Vzhledem k tomu i narůstání úsilí je nutné uskutečňovat tak, aby vojska rovnoběžně a stejně úspěšně splnila jak bližší, tak i další úkol.

Jaderné zbraně umožňují během krátké doby značně oslabit i způsobit nebojeschopnost celého protistojícího uskupení nepřítele. V těchto podmínkách mají svazy jedinou povinnost: dovedně a včas využít výsledků jaderných úderů a dokončit zničení protistojících sil nepřítele. K tomu stěží bude třeba tří až pětinašobná převaha v silách a prostředcích, jak bylo pravidlem v minulosti, neboť podstatných změn v poměru sil dosáhneme způsobem velkých ztrát nepříteli.

Z toho vyplývá, že podstata narůstání úsilí v operacích jaderné války tkví ne tak ve vytváření převahy nad nepřítelem, ale v dosažení a udržení takového výhodného poměru v silách a prostředcích, které by umožnilo útočícím vojskům úspěšně splnit všechny úkoly v průběhu operace.

Snaha stran dosáhnout jadernými zbraněmi rozhodných výsledků a vysoká pohyblivost vojsk vtisknout bojové činnosti neobyčejně rozmanitý a dynamický charakter. Na jedné straně vojska mohou úspěšně útočit, na druhé odrážet silné protiúder nepřítele, na třetí vést střetné boje a sražení v podmínkách radioaktivního zamoření terénu a velké zkázy. Pak bude účelné předvídat náhlé a pronikavé změny situace, v různé hloubce a v nejrušnějších obdobích operace. Na rozdíl od minulosti, kdy síly a prostředky určené k narůstání úsilí se používaly hlavně na předem plánovaných směrech, v operacích jaderné války se budou používat na nové, často nepředvídané směry. To znamená, že raketové vojsko, letectvo, svazky druhého sledu a záloh musí být v průběhu operace neustále připraveny ke splnění nelehle vzniklých úkolů. Nevyhnutelnými podmínkami, které zabezpečují úspěšné narůstání úsilí v útočné operaci, jsou nepřetržitost průzkumu všech druhů a včas-

né získání zpráv o nepříteli, dále záloha jaderných a chemických nábojů.

Způsoby narůstání úsilí k úspěšnému rozvinutí útoku v soudobých podmínkách není možné posuzovat jednoznačně, neboť ve své podstatě představují souhrn vzájemně spjatých opatření. Studium této otázky na řadě cvičení svědčí o tom, že v operacích jaderného období války, v závislosti na situaci, silách a prostředcích, narůstání úsilí se může uskutečnit

- jadernými údery,
- zasazením vševojskových nebo tankových svazů (svazků) druhého sledu do sražení,
- využitím záloh,
- manévrem a přeskupením vojsk z jiných směrů,
- širokým použitím vzdušných výsadek.

Narůstání úsilí použitím jaderných zbraní je novým jevem v operačním umění. Je to hlavní a nejrozhodnější způsob. Takřka okamžitě můžeme jím dosáhnout základních změn v situaci a výhodného poměru v silách ve prospěch útočících vojsk. Považujeme-li tyto zbraně jako mohutný prostředek narůstání úsilí, nehodnotíme tak v tomto směru všechny jaderné údery uskutečněné v průběhu operace. Zkušenosti našich operačních cvičení a válečných her svědčí o tom, že bezprostředně s narůstáním úsilí jsou spjaty ty jaderné údery, které v kritických obdobích operace způsobí pronikavé změny v poměru sil a prostředků v určitém čase, na jednom či druhém směru. K narůstání úsilí proto budou napomáhat ty jaderné údery, které budou především ničit nově zjištěné prostředky napadení nepřítele, prisunované zálohy a velká protiúderná uskupení.

Narůstání úsilí použitím jaderných zbraní mohou zabezpečovat raketové vojsko a letectvo ve formě hromadných, skupinových i jednotlivých úderů. Nejlepších výsledků dosáhneme hromadným jaderným úderem ve spojení s chemickými zbraněmi, konvenčními zbraněmi a využitím jejich výsledků útočícími vojsky. Organizace i uskutečnění takového úderu je velmi složitým problémem, neboť je podmíněn pečlivou přípravou a nezbytností soustředit značné množství jaderných a

ostatních zbraní s cílem účelně a v nejkratších lhůtách vyřadit hlavní síly a nejdůležitější objekty nepřítele z boje. Proto v průběhu útočné operace mohou se uskutečnit hromadné jaderné údery v jednotlivých a nejdůležitějších obdobích. Tak například na velitelsko-štabních cvičeních v loňském roce byly tyto údery obvykle použity k ničení přesunovaných velkých záloh nepřítele, k odrazení jeho protiúderu a k zabezpečení zasazení vlastních druhých sledů do sražení.

Skupinové jaderné údery v průběhu operace můžeme použít na jaderné prostředky nepřítele, na jeho operační zálohy v prostorech soustředění, při jejich přesunu a rozvinování i na jiné důležité objekty, které nemůžeme ničit jedním jaderným úderem.

Jednotlivé jaderné údery používáme k okamžitému ničení nově zjištěných prostředků jaderného napadení nepřítele i jiných důležitých objektů před čelem útočících svazků prvního sledu.

Narůstání úsilí zasazením vojsk druhého sledu a záloh do sražení v operacích jaderné války má i nadále svůj význam. Nemůžeme je však pokládat za hlavní způsob, jak tomu bylo v operacích minulé války. Zasazením sil z hloubky do sražení dres prakticky vrcholí narůstání úsilí, zahájené jadernými údery. Rychlé využití výsledků jaderných úderů čerstvými silami výrazně mění situaci a vytváří výhodné podmínky k úspěšnému rozvinutí útoku.

Druhý sled frontu zasazujeme do sražení v ožehavých a složitých situacích při rozvíjení operace a zejména tehdy, zmenšuje-li se v důsledku jaderných úderů nepřítele nebo jiné jeho činnosti úderná síla armád prvního operačního sledu a vzniká nebezpečí snižování tempa útoku. Můžeme jej zasadit s cílem zničit bránící se nepřátelská uskupení nebo přesunované zálohy nepřítele, dále při přenesení hlavního úsilí z jednoho směru na druhý a k řešení jiných úkolů. Potřeba zasadit druhý sled do sražení může vzniknout jak po splnění bližšího úkolu frontu, tak i v průběhu jeho plnění.

Způsoby zasazení armády druhého sledu frontu do sražení závisí na podmínkách vzniklé situace a především na možnostech použít jaderné zbraně, na stavu a charakteru činnosti prvního sledu vlastních vojsk a nepřítele. Zkušenosti cvičení svědčí o tom, že nejpoužívanějším způsobem je postupné zasazování druhého sledu do sražení, i když nevylučujeme možnost a účelnost zasadit operační svaz druhého sledu do sražení najednou v celku.

Zasazení všech svazků armády druhého sledu do sražení umožňuje výrazně změnit

poměr sil ve vlastní prospěch. Praktické uskutečnění je však obtížné, neboť zasazení armády druhého sledu vyžaduje pásmo o šířce 100 km. Prvoradý význam v těchto podmínkách má ochrana záloh před zničením jadernými zbraněmi nepřítele jak do zasazení, tak i při zasazování do sražení. Do sražení zasazujeme jen takové množství sil, které by zabezpečilo rozvíjení operace a neriskujeme zjištění a napadení tak velkého uskupení, jakým armáda bezesporu je. Proto armádu druhého sledu přesunujeme po jednotlivých divizích s cílem uchovat jejich bojeschopnost při zasazení do sražení. Zasazení operačních svazků do sražení po částech bude proto nejčastější formou této činnosti.

Narůstání úsilí v průběhu útočné operace dodatečným začleněním jednotlivých vševojskových divizí do sestavy armád prvního sledu může být podmíněno různými příčinami, zejména podstatným snížením bojových možností vojsk prvního sledu.

Podle zkušeností cvičení můžeme předávat záložní divize do sestavy útočících armád k vytvoření převahy nad nepřítelem: na zvoleném směru, k odrazení jeho protiúderu, k upevnění dobytého prostoru, ke zničení odříznutého (obklíčeného) uskupení nebo vzdušného výsadku. Na rozdíl od operací minulé války, kdy záložní svazky se používaly především k všeobecnému zesílení armád a sborů prvního sledu, dnes můžeme plánovat jejich použití i k výměně vojsk, které ztratily bojeschopnost. Tyto úkoly budou plnit divize ze zálohy frontu, nebo divize přeskupené z jiných směrů a v krajním případě i ze sestavy druhého sledu frontu.

Jadernou a chemickou municí přidělujeme dodatečně armádám prvního sledu v tom případě, kdy armády o tyto prostředky přišly v důsledku úderů nepřítele, nebo kdy vzniknou nové nepředvídané úkoly, jejichž splnění vyžaduje zničení neplánovaných cílů. Tak tomu bude zejména při ničení protiužerných uskupení nepřítele, které proniklo do pásma některé armády od souseda. Současně s přidělením jaderné munice mohou armády prvního sledu dostat k zesílení i dělostřelecké, protiletadlové, raketové, ženijní a chemické útvary, popřípadě i jiné síly a prostředky.

Manévr silami a prostředky k narůstání úsilí umožňuje nejuplněji využívat výsledků jaderných úderů, včas soustředit úsilí a vytvořit v rozhodujícím období výhodný poměr sil na rozhodujících směrech. Uskutečňuje se s cílem rychle zničit jaderné prostředky a důležitá uskupení ne-

přítele, přenést úsilí vojsk na jiné směry vytvořit potřebná uskupení vojsk k rozvíření útoku nebo vyměnit svazky, které ztratily bojeschopnost.

K manévru v průběhu operace můžeme použít jaderné zbraně, frontové letectvo, svazky i svazy. V této souvislosti manévrem nyní rozumíme především přenos úderů jadernými a chemickými zbraněmi i konvenčními zbraněmi z jedné objektu na druhé a rovněž rychlé přemístění vševojskových svazků (svazů) s cílem vytvořit výhodné uskupení vojsk na tom či onom směru.

Rozhodující význam má manévru jadernými prostředky. Manévru raketových vojsk frontu umožňuje uskutečnit neočekávané údery na nepřítele do hloubky 250 km. Význam má i manévru jadernou municí a raketami s chemickou náplní, který řeší raketové svazky a útvary i na úkor zásob raket v záloze.

Mohutným a účinným prostředkem uskutečnění manévru a narůstání úsilí v průběhu útočné operace je frontové a dálkové letectvo. Manévrovost, vysoké rychlosti a značné dolety umožňují letectvu frontu v krátkých lůžkách uskutečňovat manévru a soustřeďovat své úsilí na libovolném směru, rychle a neočekávaně dosáhnout objektů úderů a ničit je jadernou, chemickou i konvenční municí do hloubky 500 km od čáry bojového dotyku vojsk.

Dálkové letectvo plní úkoly hlavně podle plánu Hlavního velení. Je důležitým prostředkem narůstání úsilí ve prospěch útočících vojsk. Jeho činnost se projevuje opakovanými údery s cílem umlčet hluboké zálohy, zničit letiště a nově zjištěná místa velení operačně strategického významu, ochromit činnost důležitých námořních základů a přístavů na mořském pobřeží.

Velký význam při narůstání úsilí v operaci má rovněž manévru svazy a svazky frontu. Vzhledem ke své velké úderné síle a vysokým manévrovým možnostem jsou schopny rychle přenášet úsilí z jedné směru na druhé, obklíčit uskupení nepřítele a vést údery do jejich boků a týlů. To platí zejména o tankových svazech a svazcích, o vrtulníkových a padákových výsadkách.

Narůstání úsilí v operacích vedených konvenčními zbraněmi

bude mít mnoho společného s metodami narůstání úsilí v minulé válce. Tak jako v minulosti, významnou úlohu při ničení nepřítele budou mít operační svazy pozemních vojsk a hlavním prostředkem ni-

K uskutečnění rychlého manévru, zejména při přenášení úsilí na nový směr, napomáhají významně vrtulníkové útvary. V krátké době mohou vzduchem přepravit jednotlivé útvary i svazky. Používají se při vysazování výsadku do týlu nepřítele, při překonávání pásem silného radioaktivního zamoření, rozsáhlých prostorů zničení a lesních požárů. Zvláště široké uplatnění najdou vrtulníky při uskutečňování manévru v tak zvaném přifrontovém pásmu. Úspěšně je můžeme používat pro dopravu raket, bojových hlavic, raketového paliva, k přepravě záloh různého určení a míst velení.

Narůstání úsilí v průběhu útočné operace budou v mnohém napomáhat **vzdušné výsadky** různé velikosti a určení. Jejich použitím můžeme rychle přenést bojovou činnost do hlubokého týlu nepřítele a tím vytvořit výhodné podmínky k rozhodnému rozvinutí útoku tankovými a mechanizovanými vojsky.

V současné době prakticky nemají frontové svazy potřebné prostředky k vysazení vojsk vzduchem. Vzdušné a vrtulníkové výsadky v průběhu operace používají se proto jako dříve, případ od případu. Praxe cvičení a válečných her však nás každoročně přesvědčuje o tom, že pozemní vojska (bez ohledu na svoji mobilitu, manévrovost a vyšší údernou sílu) nejsou s to vždy a úplně využít výsledků jaderných úderů v období plnění bližšího úkolu. Vojska frontu při středním tempu 50 — 70 km za den vycházejí do hloubky působnosti svých jaderných prostředků za 6 — 8 dní, kdy nepřítel dokáže obnovit bojeschopnost svých vojsk a přisunout zálohy z hloubky. Ještě nepříznivější se jeví využití výsledků jaderných úderů strategických prostředků ve prospěch plnění dalšího úkolu. Je zřejmé, že v jaderné válce vysazení vzdušných a vrtulníkových výsadků bude takovým obyčejným jevem, jako např. v minulé válce bylo zasazení velkých tankových sil do sražení a jejich činnost v operační hloubce. Proto v sestavě pozemních vojsk vytváříme samostatná uskupení k přepravě vzduchem a začleňujeme je do sestavy frontu jako stálý prvek sestavy vojsk. Kromě toho je nutné mít i početnější a mohutnější výsadková vojska.

čeni bude dělostřelectvo, letectvo a tanky. Hlavním způsobem dosažení cílů frontové operace bude postupné ničení nepřátelských uskupení. Proto i narůstání úsilí se bude uskutečňovat postupně. Jeho výrazem

bude hromadění sil a prostředků a vytvoření nezbytné převahy nad nepřítelem na rozhodujících směrech především zasazením druhých sledů a záloh do sražení. To ovšem neznamená, že způsoby budou stejné jako dříve.

Neustálé nebezpečí použití jaderných zbraní nepřítelem nutí vojska, aby působila v rozptýlených sestavách, na samostatných odloučených směrech, v širších pásmech, na nesouvislé frontě, aby nepřetržitě uskutečňovala všechna opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení. Proto k narůstání úsilí dojde po rychlém scustředění vojsk a po koordinovaných úderech z různých směrů v zápětí po mohutné palebné přípravě konvenčními zbraněmi. Po splnění úkolů se vojska znovu rozptýlí.

Charakteristické zvláštnosti vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní budou mít vliv i na způsoby narůstání úsilí v těchto podmínkách. Nejúčinnější budou

- zasazení druhých sledů a záloh do sražení (boje),
- soustředování palby dělostřelectva, úderů letectva a raketových vojsk,
- široký manévr silami a prostředky.

Zasazení druhých sledů a záloh do sražení (boje) je hlavním způsobem narůstání úsilí. Můžeme tak v průběhu operace podstatně změnit poměr sil ve svůj prospěch a vytvořit podmínky k nepřetržitému útoku ve vysokých tempech. Na rozdíl od operací s použitím jaderných zbraní, armádu druhého sledu budeme nejčastěji zasazovat současně, v plné síle, tak jako v minulé válce. Ve spojitosti s úhrozou jaderného napadení uskutečňujeme přesun a rozvinování na širší frontě, nasazování svazků do mezer, které se vytvořily v operační sestavě vojsk. Přitom zasazení druhých sledů a záloh vyžaduje spolehlivé palebné zabezpečení krátkou, ale mohutnou palebnou přípravou a podporou.

V operacích bezjaderné války mají i nadále svůj význam tankové armády jako mohutný prostředek narůstání úsilí. Jsou schopny různě pronikat mezerami v sestavách nepřítele do hloubky jeho rozmístění a z chodu útočit na nejzranitelnější místa. Jejich zasazení do sražení plánujeme po průlomu taktického pásma obrany.

Základním principem použití tankových vojsk bude jejich hromadné zasazení nejen v sestavě frontu, ale i v rámci strategické operace, kdy v rozhodujících obdobích na nejdůležitějším směru soustředujeme úsilí současně několika tankových armád soustředěných frontů.

Narůstání úsilí soustředováním palby všeho druhu a úderů letectva bude vyjádřeno hromadným použitím dělostřelectva a frontového letectva na nejdůležitějších směrech a v nejzávažnějších obdobích operace. Značně vzrostla úloha letectva.

Manévr k narůstání úsilí budeme uskutečňovat především vševojskovými svazky, dělostřeleckými útvary a údry letectva a raket s konvenční municí. Útočící svazky a útvary budou směle pronikat slabě obsazenými úseky a mezerami do hloubky obrany nepřítele, útočit do boků a týlu uskupení jeho vojsk a na uzly odporu. Často tento manévr bude spojen s přenesením úsilí z jednoho směru na druhý. Zároveň v jaderné válce přenesení úsilí zabezpečíme poměrně rychle manévrem jadernými prostředky, pak při vedení operace konvenčními zbraněmi přenesení úsilí vyžaduje především přeskupení vojsk, které trvá dlouho a je spojeno s potížením při organizaci spolehlivého zabezpečení.

Významnou úlohu při narůstání úsilí v těchto podmínkách sehrají **vzdušné výsadky**. Používáme je v součinnosti s pozemními vojsky k dosažení vysokých temp útoku, k překonávání velkých vodních překážek, k obklíčení uskupení nepřítele, k zabránění jeho odchodu, k boji s jeho zálohami, k dezorganizaci velení a práce týlu. Zvláště účinné může být použití nevelkých výsadkových oddílů v týlu nepřítele, které v součinnosti se skupinami zvláštního určení zesílí údry proti systému velení, bojovým prostředkům a zálohám nepřítele.

•

Své zvláštnosti bude mít podstata narůstání úsilí při přechodu od vedení bojové činnosti konvenčními zbraněmi k omezenému použití jaderných zbraní, např. jen operačně taktického určení.

K přechodu k použití jaderných zbraní dochází zpravidla v kritickém období operace s cílem zásadně změnit průběh bojové činnosti. Spolu s jadernými zbraněmi používáme všechny prostředky a zálohy, které máme k dispozici. Přechod začíná téměř současnými hromadnými jadernými údry obou stran. Proto v tomto rozhodujícím období operace bude narůstat význam všech způsobů narůstání úsilí. Rozhodující úlohu mají přitom jaderné zbraně, které vytvářejí nezbytné předpoklady k úspěšnému použití všech ostatních sil a prostředků.

Všechna opatření k narůstání úsilí v operaci při přechodu k použití operačně taktických jaderných zbraní se budou jen

málo lišit od činnosti vojsk v jaderné válce. Jejich použití však neumožní účinně působit na nepřítele současně na celou hloubku frontové operace. Mohou ničit jen jednotlivá uskupení vojsk nepřítele a objekty v operační hloubce. V tomto případě, podobně jako v období bezjaderné činnosti, k narůstání úsilí i k plnění úkolů bude docházet postupně, avšak během kratší doby.

Při použití operačně taktických jaderných prostředků se zvýší ztráty vojsk. Proto při narůstání úsilí se zvyšuje význam záloh. Není vyloučeno, že již při zahájení přechodu k jaderné činnosti bude

třeba zasadit nejen druhé sledy armád, ale i druhý sled frontu. Významnou úlohu budou mít i vzdušné výsadky.

K maximálnímu využití výsledků jaderných úderů velení frontu upřesní dříve přijatá rozhodnutí, popřípadě změni směru hlavního úderu a vytvoří nová úderná uskupení vojsk.

Přechod od omezeného použití jaderných zbraní k neomezenému bude znamenat vstup bojujících stran do všeobecné jaderné války. V těchto podmínkách bude základem narůstání úsilí hromadné použití jaderných zbraní všeho druhu v souladu s dříve uvedenými principy.

Problémy narůstání úsilí v soudobé útočné operaci zaujímají důležité místo v činnosti velitele a jeho štábu při velení vojskům. Základy narůstání úsilí jsou položeny již při přípravě operace a v některých případech i dříve v mírovém období při operační a bojové přípravě štábů a vojsk. V průběhu operace se uskutečňuje s přihlédnutím k bojové činnosti, ke vzniklé situaci a zámyslu zničení nepřítele. Včasné narůstání úsilí ovlivní průběh operace, směřuje k dosažení převahy nad nepřítelem na rozhodujících směrech a napomáhá udržovat iniciativu.

Dnes militarizace proniká veškerý život společnosti. Imperialismus znamená urputný boj velmocí o rozdělení a znovurozdělení světa, proto nutně musí vést k další militarizaci ve všech zemích, i v neutrálních a v malých.